Európai Parlament
2019-2024

Foglalkoztatási és Szociális Bizottság

2022/2170(INI)

5.5.2023

JELENTÉSTERVEZET

a munkahelyteremtésről – az igazságos átmenetről és a környezeti-társadalmi hasznossággal járó befektetésekről
(2022/2170(INI))

Foglalkoztatási és Szociális Bizottság

Előadó: Sara Matthieu

TARTALOM

Oldal

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY 3

INDOKOLÁS 8

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

a munkahelyteremtésről – „Az igazságos átmenet és a környezeti-társadalmi hasznossággal járó befektetések”
(2022/2170(INI))

Az Európai Parlament,

– tekintettel a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló, 2022. június 16-i tanácsi ajánlásra[1],

– tekintettel az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezménye Feleinek 21. Konferenciáján (COP) Párizsban, 2015. december 12-én elfogadott megállapodásra (Párizsi Megállapodás),

– tekintettel az európai zöld megállapodásról szóló, 2019. december 11-i bizottsági közleményre (COM(2019)0640),

– tekintettel az „»Irány az 55%«: Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében” című, 2021. július 14-i bizottsági közleményre (COM(2021)0550),

– tekintettel „Az igazságos átmenet feltételeinek nemzetközi támogatása” című, a Glasgow-ban tartott COP26 konferencián, 2021. november 4-én elfogadott nyilatkozatra,

– tekintettel a globális méltányos átmenet és a fenntartható helyreállítás érdekében világszerte biztosítandó tisztességes munkáról szóló, 2022. február 23-i bizottsági közleményre (COM(2022)0066),

– tekintettel a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési tervről szóló, 2021. március 4-i bizottsági közleményre (COM(2021)0102),

– tekintettel az Igazságos Átmenet Alap létrehozásáról szóló, 2021. június 24-i (EU) 2021/1056 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[2],

– tekintettel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló, 2021. február 12-i (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[3],

– tekintettel „A nemzeti energia- és klímatervek uniós szintű értékelése – A zöld átmenet előmozdítása és a gazdasági helyreállítás elősegítése az integrált energia- és éghajlat-politikai tervezés révén” című, 2020. szeptember 17-i bizottsági közleményre (COM(2020)0564),

– tekintettel „A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a

[1] HL C 243., 2022.6.27., 35. o.
[2] HL L 231., 2021.6.30., 1. o.
[3] HL L 57., 2021.2.18., 17. o.

rezilienciára vonatkozó európai készségfejlesztési program” című, 2020. július 1-jei bizottsági közleményre (COM(2020)0274),

– tekintettel „A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében” című, 2021. május 5-i bizottsági közleményre (COM(2021)0350),

– tekintettel a fenntartható versenyképességet, a társadalmi méltányosságot és a rezilienciát célzó szakképzésről szóló, 2020. november 24-i tanácsi ajánlásra[4],

– tekintettel a nettó zéró technológiai termékek európai gyártási ökoszisztémájának megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatra (a nettó zéró iparról szóló jogszabály) (COM(2023)0161),

– tekintettel eljárási szabályzata 54. cikkére,

– tekintettel a Regionális Fejlesztési Bizottság véleményére,

– tekintettel a Foglalkoztatási és Szociális Bizottság jelentésére (A9-0000/2023),

A. mivel a zöld átállás nagymértékben bővíteni fogja a megújuló energiához, az energiahatékonysághoz és a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó gazdasági tevékenységek körét, és egyúttal más gazdasági tevékenységek átalakulásához vezet;

B. mivel az igazságos átmenetnek lehetőséget kell teremtenie minőségi munkahelyek létrehozására, a munkahelyi hátrányos megkülönböztetés elleni fellépésre és a munkaügyi normák javítására;

C. mivel a szén-dioxid-semleges gazdaságokra való átállás során várhatóan új munkalehetőségeket biztosító ágazatokat továbbra is hangsúlyosan férfiak uralják;

D. mivel a karbonsemlegesség 2050-ig történő megvalósításához a változásokra való felkészülésre és megfelelő keretfeltételekre van szükség a munkahelyváltás támogatása érdekében, beleértve a jelenlegi munkaerő szükséges képzését, átképzését és továbbképzését;

E. mivel az éghajlat-politikai beruházások hiányát 2030-ig évi 520 milliárd euróra becsülik;

F. mivel a munkavállalóknak és a szakszervezeteknek az átállás irányításában, a változásokra való felkészülésben és azok szociális szempontú kezelésében való részvétele a méltányos, inkluzív és sikeres átállás előfeltétele;

A zöld gazdaságban rejlő munkaerő-piaci lehetőségek

1. hangsúlyozza, hogy a megújuló és körforgásos társadalmakra és gazdaságokra történő átállás lehetőséget kínál mind új munkahelyek teremtésére, mind pedig a meglévő munkahelyek zölddé és fenntarthatóvá alakítására gyakorlatilag minden ágazatban;

[4] HL C 417., 2020.12.2., 1. o.

2. megjegyzi, hogy a zöld átállásban rejlő munkahely-teremtési potenciál fenntartható gazdasági tevékenységekhez, például az épületek energetikai felújításhoz, a javításhoz és a biogazdálkodáshoz is kapcsolódik, mivel ezek munkaerő-igényesebbek az általuk felváltott tevékenységeknél;

3. megjegyzi, hogy az átállás jelentős potenciállal rendelkezik olyan helyi munkahelyek teremtésére, amelyeket nem lehet külföldre kiszervezni, és amelyek hozzájárulnának az európai szuverenitás és reziliencia megerősítéséhez;

4. felszólítja a Bizottságot, hogy dolgozzon ki iránymutatásokat a zöld munkahely fogalmának meghatározására annak a gazdaság zöldebbé tételére vonatkozó potenciálja, valamint az emberek egészségéhez, jólétéhez és a tisztességes munkához való hozzájárulása alapján;

Tisztességes munka az igazságos átmenetért

5. hangsúlyozza, hogy a munkaerőpiac zöld átállásának jobb munkakörülményekhez és vonzó karrierlehetőségekhez vezető, felfelé irányuló konvergenciával kell párosulnia;

6. megismétli arra irányuló felhívását, hogy az uniós finanszírozást – beleértve az állami támogatást is – közpolitikai célkitűzésektől, különösen szociális követelményektől kell függővé tenni; hangsúlyozza, hogy a közigazgatási szerveknek jó példával kell elöl járniuk, és szociális kritériumokat kell meghatározniuk a közbeszerzésben; felszólít a közbeszerzésről szóló uniós irányelv felülvizsgálatára annak biztosítása érdekében, hogy a kedvezményezett vállalatok támogassák a kollektív tárgyalásokat, a minőségi munkahelyeket, a színvonalas tanulószerződéses gyakorlati képzéseket, a tisztességes és egyenlő bért és a képzéseket;

7. emlékeztet arra, hogy az EU munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos stratégiájának figyelembe kell vennie az új ágazatok egyedi kockázatait, és tartalmaznia kell az éghajlatváltozásból és a környezetkárosodásból eredő kockázatokat;

8. hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a fiatalokat bevonják az átállás tervezésébe; kéri a tagállamokat, hogy könnyítsék meg a fiatalok fizetett, minőségi és befogadó szakmai gyakorlatokhoz és tanulószerződéses gyakorlati képzésekhez való hozzáférését;

9. hangsúlyozza, hogy a nemek közötti egyenlőségnek a zöld gazdaságra vonatkozó stratégiák szerves részét kell képeznie; felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek meg minden intézkedést annak biztosítására, hogy a nemek között már meglévő egyenlőtlenségek ne kerüljenek át a kialakulóban lévő zöld gazdaságba;

Készségek az igazságos átmenetért

10. hangsúlyozza, hogy a munkaerőpiac zöld átállásra való felkészítése érdekében oktatást és képzést kell kínálni a munkaerőpiacokon és a jövőorientált ágazatokban azonosított készségigényekhez kapcsolódó területeken;

11. hangsúlyozza, hogy minden munkavállalónak rendelkeznie kell az oktatáshoz, a munkavállalói képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való egyéni joggal, és ezt valamennyi uniós és nemzeti környezetvédelmi politikának, valamint vállalati

kockázatmérséklési és alkalmazkodási stratégiáknak tükröznie kell; kiemeli, hogy a képzéshez való jognak a fizetett tanulmányi szabadságot is magában kell foglalnia;

12. hangsúlyozza a szociális párbeszéd, a kollektív tárgyalások és a szociális partnerek szerepét a minőségi foglalkoztatási stratégiákhoz és képzésekhez szükséges nemzeti, ágazati és vállalatspecifikus készségek kialakításában;

13. felhívja a tagállamokat, hogy a fenntartható fejlődést és a környezettel kapcsolatos képességeket és készségeket építsék be a képzési és oktatás rendszerekbe;

14. hangsúlyozza, hogy a képzéseknek kellően jó minőségűeknek kell lenniük, és olyan képesítést kell nyújtaniuk, amelyeket összehasonlítható, átlátható és egyértelmű elismerési és tanúsítási rendszerek révén érvényesíthetnek;

A közpolitikák koherenciája a zöld átállásban rejlő munkalehetőségek teljes körű kiaknázása érdekében

15. kiemeli, hogy a környezetvédelmi jogszabályok teljes körű végrehajtása elengedhetetlen a zöld gazdaságban rejlő lehetőségek maradéktalan kiaknázásához és ezáltal a munkahelyteremtéshez;

16. felszólítja a Bizottságot, hogy minden környezetvédelmi jogszabályban írjon elő olyan társadalmi-gazdasági hatásvizsgálatot, amely figyelembe veszi a munkahelyeket, a készségeket és a munkafeltételeket;

17. felszólít az energiaunió irányításáról szóló rendelet felülvizsgálatára, hogy a nemzeti energia- és éghajlat-politikai terveket kiegészítsék az igazságos átmenet célkitűzéseivel;

18. kiemeli a tagállamok fontos szerepét az ágazati szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások előmozdításában, különösen az újonnan kialakuló zöld iparágakban, valamint a kis- és középvállalkozások bevonásának biztosításában; hangsúlyozza, hogy a minimálbérekről szóló irányelv nagyszerű lehetőséget kínál a kollektív tárgyalások előmozdítására és a szakszervezetek jelenlétének megerősítésére az újonnan kialakuló ágazatokban;

19. felszólít az uniós munkavállalók tájékoztatásáról és a velük folytatott konzultációról szóló 2002/14/EK irányelv aktualizálására annak érdekében, hogy a tájékoztatáshoz és a konzultációhoz való jogot beépítsék az átmenet terveibe, amelyeket a vállalatok műveleteik és értékláncuk egészén végrehajtanak;

20. kéri, hogy a zöld átállás által érintett valamennyi vállalat fogadjon el a szakszervezetekkel és a munkavállalók képviselőivel előzőleg megtárgyalt kötelező igazságos átmenet terveket;

21. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a gazdasági kormányzás felülvizsgálatára irányuló bizottsági javaslat nem teremt elegendő költségvetési mozgásteret a tagállamok számára ahhoz, hogy a zöld és szociális beruházásokat a szükséges mértékben megvalósítsák;

22. felszólít arra, hogy a munkahelyteremtés ösztönzése és az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében az EU-ban az adókat jelentős mértékben helyezzék át a bérekről a vagyonra;

23. kiemeli az erős biztonsági hálók fontosságát a munkahelyteremtési intézkedések kiegészítése és annak biztosítása érdekében, hogy senkit se hagyjanak hátra, beleértve a megfelelő minimumjövedelem-támogatást, a megfelelő munkanélküli ellátást és a minimálbéreket;

Befektetés a fenntartható munkahelyteremtésbe: a beruházások szerepe

24. elismeri a környezeti-társadalmi hasznossággal járó befektetés fontosságát az olyan társadalmi és környezeti szükségletekkel foglalkozó szervezetek számára nyújtott finanszírozásban, amelyeknél kifejezett elvárás a mérhető társadalmi és környezeti megtérülés, többek között a foglalkoztatás és a munkahelyek minősége tekintetében;

25. hangsúlyozza a magán- és pénzügyi szektor alapvető szerepét a finanszírozás fenntartható befektetések felé terelésében és a klímasemleges gazdaságra való átállás lehetővé tételében;

26. felszólít egy európai szuverenitási alap újonnan elkülönített uniós pénzeszközökkel való gyors létrehozására a zöld technológiákba történő nagyszabású beruházások mozgósítása érdekében;

27. felszólít az Igazságos Átmenet Alap méretének és tematikus hatókörének növelésére;

28. felszólítja a Bizottságot, hogy továbbra is kövesse nyomon és mozdítsa elő a minőségi munkahelyteremtésre fordított beruházásokat és kiadásokat a Next Generation EU, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az Európai Szociális Alap Plusz keretében, és biztosítsa az Európai Parlament további közvetlen részvételét;

°

° °

29. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak.

INDOKOLÁS

Az éghajlatváltozás súlyos és lehetségesen katasztrofális következményekkel jár. E tendencia megfordítása alapvetően fontos bolygónk, a jövő nemzedékei, valamint a munkahelyek és a munkavállalói jogok védelme szempontjából. Ehhez hatásmérséklési és alkalmazkodási stratégiákra lesz szükség gazdaságunk valamennyi ágazatában. A gazdasági ágazatok dekarbonizációja lehetővé teszi új munkahelyek teremtését, különösen az energia- és a körforgásos gazdasági ágazatokban.

A készségek éve és a nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparról szóló jogszabályjavaslat nagy hangsúlyt fektettek a készségeknek az átmenetben betöltött szerepére. Egy méltányos és inkluzív átmenet biztosításának a továbbképzés, az átképzés és az egész életen át tartó tanulás kétségkívül nélkülözhetetlen elemei. Az igazságos átmenet azonban nem csak a képzésről és a készségekről szól.

A zöld átállásnak lehetőséget kell biztosítania a munkavállalók számára, hogy nagyobb számú és jobb munkahelyekhez férjenek hozzá, amelyeket stabil munkaviszony, méltányos fizetés és tisztességes munkafeltételek, valamint a munkavállalók és a szakszervezetek bevonása jellemeznek a folyamat minden szakaszában. A nulla nettó kibocsátásra való átállás során a készségekre és a mennyiségi munkahelyteremtésre való kizárólagos fókusz nem teremtene igazságos feltételeket, ha közben a dolgozói szegénység és az egyenlőtlenség, a gazdasági bizonytalanság és a bizonytalan foglalkoztatás tovább nő. A szükséges változtatásoknak lehetővé kell tenniük a felfelé irányuló konvergenciát, és nem szabad veszélyeztetniük a minőségi foglalkoztatást.

Ugyanakkor a vállalatoknak nyújtott állami támogatást mindig függővé kell tenni a munkavállalói jogok tiszteletben tartásától. Az EU és a tagállamok erőteljes ösztönzőkként biztosíthatják, hogy az uniós támogatásban részesülő vállalatok javítsanak a munkakörülményeiken és fenntartható munkahelyekbe fektessenek be.

Egyértelmű, hogy egyelőre sem a köz-, sem a magánszektor nem lehet elégedett magával, ha az átmenet munkaerő-piaci dimenziójáról van szó. Egy igazságos átmenethez a változásokra való komoly felkészülésre van szükség vállalati, szabályozási és beruházási szempontból egyaránt. Az ösztönzők rendszerének elő kell mozdítania a minőségi és fenntartható munkahelyteremtést, ugyanakkor előnyben kell részesítenie a pozitív környezeti és társadalmi hatással járó beruházásokat.